

Warszawa, 12-08-2026 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

VII.5601.9.2025.CW

Pan

Tomasz Szymański

Sekretarz Stanu

Ministerstwo Spraw

Wewnętrznych i Administracji

AE:PL-56316-74543-JDVGW-18

Szanowny Panie Ministrze,

do Rzecznika Praw Obywatelskich regularnie wpływają wnioski obywateli należących do różnych grup wyznaniowych – w tym głównie Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego oraz gmin wyznaniowych żydowskich – którzy podnoszą problem kolidowania egzaminów państwowych organizowanych w soboty z terminem ich świąt przypadających na ten dzień. Przykładowo problem ten dotyczy egzaminu z języka polskiego jako obcego organizowanego przez Państwową Komisję do spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego. W dniu 28 stycznia 2026 r. zwrócono się do Przewodniczącej Komisji z prośbą o przedstawienie Rzecznikowi odpowiednich wyjaśnień dotyczących możliwości organizacji egzaminu w jednym z terminów w dzień inny niż sobota (zał. 1). W odpowiedzi wskazano na trudności organizacyjne związane z masowym zainteresowaniem egzaminami oraz statystyczne potwierdzenie, że organizacja egzaminu w dni robocze wiąże się ze spadkiem udziału

w egzaminie w związku z koniecznością skorzystania z urlopu przez osoby nim zainteresowane (zał. 2). Podobne wnioski wpływały w przeszłości do Rzecznika od obywateli chcących wziąć udział w egzaminach na aplikacje zawodowe dla zawodów prawniczych czy w lekarskich egzaminach zawodowych.

Na wstępie pragnę zaznaczyć, że Rzecznik rozumie konieczność pogodzenia w tego rodzaju sprawach interesu publicznego w postaci zagwarantowania skutecznego systemu kształcenia i egzaminacji oraz weryfikacji kwalifikacji zawodowych z indywidualnymi interesami obywateli. Warto jednak zaznaczyć, że interes obywateli dotyczący możliwości obchodzenia świąt religijnych ma charakter interesu prawnego związanego z konstytucyjną wolnością sumienia i wyznania (art. 53 Konstytucji RP), która obejmuje „wolność wyznawania lub przyjmowania religii według własnego wyboru oraz uzewnętrzniania indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie, swojej religii przez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w obrzędach, praktykowanie i nauczanie” (ust. 2), ale także zakaz zmuszania do „nieuczestniczenia w praktykach religijnych” (ust. 6). Chociaż w przypadku wyznań mniejszościowych skuteczne zagwarantowanie tej wolności jest trudniejsze, jej status jest równy niezależnie od tego, czy święto religijne dla danej grupy wyznaniowej przypada na sobotę, niedzielę lub inny dzień zgodnie z konstytucyjną zasadą równości i niedyskryminacji.

Biorąc pod uwagę, że wskazany problem dotyczy dostępu do nauki oraz do egzaminów pozwalających na uzyskanie kwalifikacji zawodowych, wchodzi on w zakres stosowania prawa Unii Europejskiej z uwagi na możliwe ograniczenie swobody przepływu osób. W tym kontekście warto wskazać na orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE (TSUE), które potwierdza, że w odniesieniu do regulacji przez państwo dni wolnych wynikające z art. 17 ust. 1 TFUE poszanowanie statusu przyznanego na mocy prawa krajowego kościołom i stowarzyszeniom lub wspólnotom religijnym nie skutkuje jednak tym, by odmienne traktowanie zawarte w przepisach

krajowych przewidujących przyznanie niektórym pracownikom dnia wolnego od pracy w celu umożliwienia obchodzenia święta religijnego zostało wykluczone z zakresu stosowania dyrektywy 2000/78¹ oraz by zgodność takiego odmiennego traktowania z tą dyrektywą nie podlegała skutecznej kontroli sądowej, potwierdzając przy tym, że prawo do poszanowania świąt religijnych powinno być przyznawane zgodnie z zasadą równości wyznań oraz niezależnie od formalnej przynależności do określonego związku wyznaniowego (zob. wyrok TSUE z dnia 22 stycznia 2019 r. w sprawie Cresco, C-193/17, pkt 35-69). Analogiczny standard powinien mieć zastosowanie do kwestii zdobywania kwalifikacji i państwowych uprawnień zawodowych z uwagi na to, że jest to dziedzina objęta zakresem stosowania unijnej swobody przepływu pracowników (zob. wyrok TSUE z dnia 7 maja 1991 r. w sprawie Vlassopoulou, C-340/89).

W kontekście powyższego warto zauważyć, że kwestie świąt religijnych i związanych z nimi uprawnień są zwykle uregulowane w związku z treścią art. 25 ust. 5 Konstytucji RP w ustawach o stosunkach między Rzeczypospolitą Polską a określonymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi. Tytułem przykładu należy wskazać na art. 11 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego w Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity, Dz. U. z 2022 r. poz. 2616), który potwierdza, że świętem adwentystycznym jest sobota, oraz przyznaje wiernym tego Kościoła „prawo do zwolnienia od pracy i nauki na czas święta adwentystycznego, to jest od zachodu słońca w piątek do zachodu słońca w sobotę”. Podobna regulacja znalazła się w art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity, Dz. U. z 2014 r. poz. 1798). Przepisy te mają jednak zwykle charakter bardzo ogólny, skupiając się bardziej szczegółowo na prawie do zwolnienia od pracy, a w przypadku konfliktu świąt religijnych z wydarzeniami dotyczącymi zdobywania kształcenia oraz

¹ Dyrektywa Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (Dz.U. 2000, L 303, s. 16).

kwalifikacji zawodowych nie jest jasne, jaki jest dokładnie zakres tego prawa. Wątpliwości Rzecznika budzi to, czy w praktyce można się powołać na ten przepis w celu ubiegania się o dostosowanie terminu egzaminu państwowego przez osobę danego wyznania lub o wyznaczenie terminu indywidualnego. W literaturze istnieją opracowania wskazujące na to, że pojęcie „nauki” w kontekście tego rodzaju przepisów należy rozumieć szeroko, jako obejmujące także aktywności o charakterze dobrowolnym, co znalazło swój wyraz także decyzjach organów administracji rządowej w dziedzinie nauczania².

Biorąc pod uwagę powyższe, dla dokonania całościowej analizy problemu – działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264 ze zm.) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o przedstawienie Rzecznikowi stanowiska oraz wyjaśnień dotyczących wskazanego problemu. Proszę przy tym o uwzględnienie dotychczasowej praktyki Ministerstwa dotyczącej podobnych spraw oraz poinformowanie, czy związki wyznaniowe lub jednostki zwracały się do Ministerstwa w ostatnich latach, sygnalizując omawiany problem.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

Załączniki:

² Zob. I. Nowak, *Prawo do nauki a święta religijne mniejszości wyznaniowych na gruncie ustawy o systemie oświaty*, PPP 2014, nr 5, s. 41-54. Autor powołuje się m.in. na treść rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 29 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (Dz.U. z 2002 r. Nr 13, poz. 125 ze zm.).

- Pismo RPO do Państwowej Komisji do spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego z dnia 28 stycznia 2026 r.
- Odpowiedź Przewodniczącej Państwowej Komisji do spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego z dnia 30 stycznia 2026 r.